Johtava finanssipolitiikan tarkastaja Mika Sainio

Eduskunnan tarkastusvaliokunnalle

E 71/2018 vp Valtioneuvoston selvitys: Euroopan vakausmekanismin (EVM) vuoden 2017 vuosikertomus ja Euroopan rahoitusvakausvälineen (ERVV) vuoden 2017 tilinpäätös, johdon kertomus ja tilintarkastajan kertomus

Tarkastusvaliokunta 27.11.2018
Asiantuntijapyyntö 20.11.2018: asiantuntijakuuleminen ja asiantuntijalausunto

Valtiontalouden tarkastusviraston asiantuntijalausunto valtioneuvoston E-selvityksestä E 71/2018: Euroopan vakausmekanismin (EVM) vuoden 2017 vuosikertomus ja Euroopan rahoitusvakausvälineen (ERVV) vuoden 2017 tilinpäätös, johdon kertomus ja tilintarkastajan kertomus

EVM:n ja ERVV:n ulkoisena tilintarkastajana toimi tilivuoden 2017 aikana Ernst&Young. Ulkoisen tilintarkastajan mukaan EVM:n ja ERVV:n tilinpäätökset antavat oikean ja riittävän kuvan yhtiöiden taloudellisesta asemasta.

EVM:n tilintarkastuslautakunnan vuosikertomuksessa[1] ei nosteta esille erityisiä havaintoja tai suosituksia hallintoneuvoston tietoon. Tilanne oli sama edellisenä vuonna. Lautakunta on toteuttanut rajoitettuja tarkasteluja (”limited review procedures”) koskien EVM:n hankintojen hallintamallia (tarkastustyö päättynyt kesällä 2017), ulkoisia konsulttipalveluja (tarkastustyö päättynyt keväällä 2018) sekä EVM:n sisäisen valvonnan mallia (tarkastustyö pitkälle edistyneessä vaiheessa keväällä 2018). Tarkastustyö on toteutettu Euroopan tilintarkastustuomioistuimen (ETT) ja Ranskan ylimmän tarkastusviranomaisen asiantuntijoiden avustuksella. Lautakunta on vuoden aikana myös arvioinut ETT:n asiantuntijan avustamana ulkoisen tilintarkastajan menettelyjä, sisältäen ulkoisen tilintarkastajan tuottaman tarkastusdokumentaation ja riskiarviot. Tilintarkastuslautakunnan vuosikertomus ei sisältynyt valtioneuvoston E-selvitykseen, poiketen valiokunnan kannan (TrVM 4/2012 vp) mukaisesta aiempien vuosien käytännöstä (EVM:n vuosikertomus sisältää lautakunnan lausunnon koskien tilinpäätöksen hyväksyttävyyttä sekä kuvausta lautakunnan vuosikertomuksessa esille tuoduista asioista).

On myönteistä, että valtioneuvoston E-selvityksessä käsitellään myös eurojärjestelmään liittyviä vastuita. Tarkastusvirasto on tarkastuskertomuksessaan Julkisyhteisöjen ehdolliset vastuut (4/2018) todennut, että myös hallituksen vuosikertomuksessa olisi tarpeen kuvata, millaisia ja minkä suuruisia eurojärjestelmän kautta syntyviä vastuita Suomen Pankilla on ja millä mekanismilla nämä vastuut voivat aiheuttaa meno- ja tulovaikutuksia valtionhallinnolle.

[1] BOARD OF AUDITORS’ ANNUAL REPORT TO THE BOARD OF GOVERNORS for the period ended 31 December 2017, https://www.esm.europa.eu/sites/default/files/20180608_-_esm_bod_-_2017_boa_annual_report_to_the_bog.pdf

On myös hyvä, että E-selvityksessä käsitellään myös EVM:n kehittämistä osana Euroopan talous- ja rahaliiton kehittämistä. EVM:n kehittämisen yhteydessä on tarpeen tarkastella myös ulkoisen tarkastuksen järjestämistä. EVM:n perustamisvaiheessa tarkastusvaliokunta piti lausunnossaan (1/2012 vp) ”onnistuneena toimintaa, jossa euroalueen jäsenvaltioiden ylimpien tarkastuselinten (Suomessa Valtiontalouden tarkastusvirasto) ja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen yhteistyön ja aloitteellisuuden tuloksena on Euroopan vakausmekanismista tehdyn valtiosopimuksen artikloihin 28—30 otettu uudistetut säännökset vakausmekanismin sisäisestä valvonnasta sekä ulkoisesta tarkastuksesta”. Suunniteltaessa ja arvioitaessa muutoksia EVM:n toimintaan, tehtäviin ja rooliin olisi hyödyllistä tehdä myös tilannearvio EVM:n ulkoisesta tarkastuksesta tehtyjen ratkaisujen toimivuudesta tähänastisten kokemusten perusteella.

Euroopan tilintarkastustuomioistuin tuo lausunnossaan 8.10.2018[2] EVM:n kehittämisestä esille sen, että ”tilintarkastustuomioistuimella ei ole nykyisin tarkastusvaltuuksia EVM:n suhteen. Vaikka EVM säilyttäisi hallitustenvälisen luonteensa, on aloja, joilla tilintarkastustuomioistuimella voisi olla tarkastus- ja tilivelvollisuusjärjestelyihin liittyvä rooli.” ETT:n mukaan EVM:n tuloksellisuutta tarkastetaan ja arvioidaan vain vähän, ja EVM:n tilintarkastuslautakunta raportoi tarkastushavainnoistaan julkisesti hyvin vähän. Jotta EVM:n tuloksellisuuden tarkastamista ja arviointia kyettäisiin edistämään, EVM voisi ETT:n mielestä ”myöntää tilintarkastustuomioistuimelle valtuudet, joiden avulla korjattaisiin ulkoiseen tuloksellisuuden tarkastukseen liittyvää tarkastusvajetta”. Muun ohella ETT lisäksi katsoo, että tilintarkastuslautakunnan jäsenten toimikausia rajoittavat säännökset vaikeuttavat toiminnan jatkuvuutta. Tämän takia ETT esittää toimikausien pidentämistä tai jäsenille mahdollisuutta jatkokauteen.

[2] Lausunto 2/2018; https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/OP18_02/OP18_02_FI.pdf